

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din., za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Ali je to prava pot?

Na poedine člane učiteljskih društev Pov. UJU — Ljubljana je bila razposlana sledeča okrožnica:

Dragi tovariši!

Ker je zadnja delegacija v Ljubljani pokazala, da je duh, ki vlada danes v naši organizaciji, čisto nasproten osnovnim načelom deklaracije, na kateri se je naša depolitizirana organizacija baje preustrojila pred tremi leti, nastane za vse, ki hočemo čuvati nad čistostjo deklaracije, potreba, da delujemo sistematično na preorijentaciji mentalitete članstva v smislu deklaracije. Drug nauk, ki smo ga dobili na zadnji delegaciji, pa je ta, da je treba vsako delo pripravljati vse leto, če hočemo vspeti s svojimi zahtevami pri našem najvišjem foru.

Potreba tesnih stikov in enotnega nastopa po vseh društvih je dana torej sama po sebi. Da se zganemo enkrat z mrtve točke, pošiljamo Ti predvsem nekaj pojasnil in navodil, ki naj veljajo za vso našo letošnjo akcijo.

1. Radi informacij o položaju boš dobil val po potrebi naša poročila iz centra, opremljena s potrebnimi kritičnimi argumenti ter tozadevna navodila za nastop pri društvenih zborovanjih. Priložili jim bomo tudi že izdelane resolucije, predloge, vprašanja, ki naj se izglasujejo.

2. Taki nastopi pri zborovanjih se morajo vedno organizirati. Opozicija, ki si je nadela nalogo priboriti deklaraciji brezposojno veljavo, nastopaj vedno enotno. Ozri se po značajnih in resnih tovariših, s katerimi si delo delite. Pritegniti je v to delo čim več Neprimorcev, da si ne da v roke argument o „primorski fronti“, ki se ga demagogsko poslužujejo.

3. Vsi prejeti predlogi, vprašanja in resolucije — ali samo kritike, se prepišejo na posebne lističe in razdele med opozicionalce — deklarase.

Celoten nastop je po možnosti obravnavati na posebnem sestanku. Če to ni mogoče, se mora eden ali drugi žrtvovati, da obišče posamezne tovariše.

4. Vse prejete dopise drži tajno zaradi učinkovitosti pri nastopih. Obravnavajte predlagane dopise in situacijo v lastnem društvu samostojno. Po svojem preudarku predlagajte po potrebi predložene resolucije. Stilistično storite to vedno — primerno vaši situaciji.

5. Opozicija nastopaj energično proti vsakemu poizkusu politične nestrpnosti. Toleranca je znak resnično kulturnega človeka. Ob volitvah v društvene odbore in delegacije se opozicija ne brani mest, ampak jih celo zahteva. V organizacijskih razpravah izločite in zavračajte vsako politično merilo, oziroma noto pa naj pride od katerekoli strani. Organizacija bodi samo stanovska, razmerje med člani pa samo tovariško in tolerantno.

6. Po vsakem zborovanju potrebujemo od Tebe kratkega poročila o situaciji. V tem poročilu nam sporoči o sprejetih resolucijah, številčno razmerje glasujočih (torej tudi število glasov za propadle resolucije), o razpoloženju med člani (večina in opozicija) ter o najjačjih argumentih proti opoziciji. Nadalje potrebujemo imena dobrih opozicionalnih organizatorjev in tovarišev, ter imena najvplivnejših nasprotnikov.

Poročila drži rajše nekoliko pesimistično, da nas ne zavajajo v napačno konkluzijo.

Materijal, ki ga na ta način zberemo, mora biti absolutno točen.

7. Prosimo pa nujno tudi Tvojih nasvetov in navodil. Pri lastnih poročilih Te bomo informirali tudi o situaciji v drugih društvi. To so najpotrebnejša navodila, če hočemo uspeti. Vemo, da se zavedaš, da nam ni za formalnosti, ampak le za resnično dobro organiziran splošen nastop. Eno leto tega dela in uspeh je zasiguran.

Prosimo Te za podobno poročilo o zadnjem vašem zborovanju. Vse dopise naslavljaj: Andrej Bensa, učitelj Moste pri Ljubljani.

Tovariški pozdrav!

Poverjeništvo je prejelo dosedaj že tretjo tako okrožnico. Na seji širjega sveta je bilo ugotovljeno, da take okrožnice niso poslale na poverjeništvo, ne na društva in tudi ne na društvene predsednike, ampak na poedine člane v društvi. Dočim je bila prva okrožnica podpisana, sta zadnji dve anonimni.

Predvsem mora poverjeništvo globoko obžalovati te pojave iz razloga, ker stojimo v težkem delu za šolski zakon, t. j. za materialne in pravne koristi vsega učiteljstva in šolstva, spričo česar bi bilo pričakovati v tem trenutku potrebne prevdarnosti in strnjivosti stanu. Iz tega razloga naj pade odgovornost na one, ki uprizarjajo ob taki priliki svoje eksperimente in tudi na one, ki jih podpirajo po društvi, če se bo slabila organizacija na tak način.

Ugotavljamo, da še nihče od razširjevalcev teh letakov po društvi ni jasno in resno dokazal, kje so se kršila osnovna načela deklaracije. Na skupščini je padlo pač proti vodstvu organizacije mnogo trditev in žalitev, za katere še do danes ni prejelo vodstvo potrebnih dokazov in ne zadostjenja.

Jasno je, da je namen okrožnicam sabotiranje pozitivnega dela vodstva, ker napovedujejo razpoloževalci gornjega letaka svojo sistematično nelegalno akcijo, razpošiljanje resolucij, predlogov in vprašanj po društvi za vse leto.

Popolnoma proti duhu deklaracije in proti tovarištvu in toleranci je pa sistem, ki ga uvaja gornja okrožnica med članstvo. Celo osebne liste se bodo vodile na podlagi tajnih poročil. To je organizacija v organizaciji!

Poštenega in resnega delavca za skupne koristi stanu in šole mora miniti vsaka volja do nadaljnjega dela. Za razmere, ki bodo

nastale, bodo odgovorni oni, ki jih ustvarjajo.

Resno in lojalno kritiko, ki ni bila žaljiva in je bila podprta s konkretnimi dokazi, je poverjeništvo vedno upoštevalo. Memorandum, ki so ga sestavili nekateri tovariši v svrhu ublažitve nesporazumljenj, si je takoj osvojilo ter ga je na to sprejel ožji in širši svet. Osnutek za nova pravila je sestavljen točno po sprejeti zagrebški resoluciji in jo je sprejel širši svet v najlepšem soglasju s edinim glasom predsednika radovljiškega društva proti nekaterim točkam. Ožji in širši svet je takoj izpolnil nekatere odseke, ko je iz ugovorov izprevidel, da so nastala nekatera nesporazumljenja. Poverjeništvo je vsem odsekom izdalo nalog, da izdelajo poslovniške za odsekovo poslovanje, ki bodo predloženi prvi seji širjega sveta. Širji svet je šel v svojem tovarištvu in lojalnosti napram članom, ki se ne strinjajo s postopanjem poverjeništva tako daleč, da jim je dal priliko iznesti vse napake, ki so se izvršile ter pokazati boljše in uspešnejše pot za delo. Program, ki ga bodo člani razvili, bo poverjeništvo predložilo vsem društvom v razpravo.

S tem je dana popolnoma legalna pot, da se uveljavijo oni, ki niso zadovoljni s postopanjem poverjeništva ter moramo vsa druga nelegalna sredstva, kakor jih navaja gornja okrožnica, obžalovati, ker značijo ustvarjanje nepomirljivosti med članstvom in razkol za organizacijo v trenutku, ko se odloča o eksistenčnih vprašanjih učiteljstva.

Poverjeništvo je prepričano, da so dani vsi pogoji, da se lahko legalnim potom mirno in tovariško domenimo.

UJU — poverjeništvo Ljubljana.

Andrej Škulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

Tretji samoizobraževalni tečaj pov. UJU v Ljubljani.*

22.—27. avgusta.)

Potreba po samoizobražbi, ki jo učiteljstvo čedalje bolj občuti, je privedla že tretjič veliko število učiteljstva na samoizobraževalni tečaj. Šola in družba zahtevata od učitelja vedno več in ker mu učiteljše ni dalo zadostne opore, zadostnih nauk, ki bi mu bili podlaga pri vsem njegovem delovanju v šoli in izven šole, in tudi ker ne sme in ne sme zaostajati, marveč korakati vzporedno z duhom časa, zato išče novih virov, novih navodil na samoizobraževalnih tečajih. Mnogo pa jih je, ki še ne čutijo te potrebe.

* Ta dopis je bil namenjen za »Prosveto« ter se je priobčitev iz tega razloga zavlekla. Ker zaradi ureditve uredniškega vprašanja »Prosveta« ne izide, priobčujemo poročilo v »Učit. Tov.«, da še bolj ne zakasni.

Krožki, ki so bili ustanovljeni po prvem samoizobraževalnem tečaju z namenom, da med letom proučavajo in poglobljajo snov po smernicah, določenih na vsakoletnem tečaju, bi morali poslati vsaj po enega delegata, ki bi potem dajal navodila za delovanje krožka. Le če bi bili na tečaju zastopani vsi krožki, bi se moglo reči, da učiteljstvo pravilno pojmuje samoizobraževalno delo in čuti potrebo po njem. Ker pa je bilo letos od 130 ustanovljenih krožkov zastopanih le 58 (lani 67) moramo konstatirati, da ideja samoizobražbe še ni našla pri vsem učiteljstvu onegega odziva, kot bi to bilo želeli z ozirom na potrebo učiteljstva po samoizobražbi in vedno nove zahteve šole in družbe.

Statistični pregled

udeležbe pri predavanjih na III. samoizobraževalnem tečaju od 22. do 27. avgusta 1929.

Dne		Vpisanih			Navzočih		
		tova-rišev	tova-rišic	skupaj	tova-rišev	tova-rišic	skupaj
22./8.	dop.	57	65	122	52	63	115
	pop.	59	67	126	27	38	65
23./8.	dop.	68	78	146	57	68	125
	pop.	70	81	151	31	45	76
24./8.	dop.	78	90	168	59	73	132
	pop.	—	—	—	—	—	—
26./8.	dop.	83	97	180	53	65	118
	pop.	—	—	—	—	—	—
27./8.	dop.	84	103	187	44	71	115
	pop.	—	—	—	—	—	—
Skupaj		499	581	1080	323	423	746
Povprečno		71:3	83	154:3	46:14	60:43	106:6

KATERI KROŽKI SO BILI ZASTOPANI NA TEČAJU.

Sv. Ana v Slov. gor. — Artiče — Sv. Barbara v Halozah — Slovenska Bistrica 1, Bizelsko-Pišce — Sv. Bolfenk — Borovnica 4, Braslovče — Brežice 2, Celje 3, Cerklje ob Krki 3, Črenšovci — Cerknica 3, Čirkovci — Čadram — Črna-Mežica — Črnomelj 2, Dobrovnik — Domžale — Grosuplje — Guštanj 2, Hoče — Hrastnik 1, St. Ilj v Slov. gor. 1, St. Ilj pri Turjaku — Iška vas 3, Sv. Jurij ob juž. žel. — Sv. Jurij ob Ščavnici 2, Sv. Jurij ob Pesnici — St. Janž pri Dravogradu — Jesenice 3, Kamnik 5, Kapela — Kočevje 2, Konjice 1, Kostanjevica 5, Kranj 6, Križevci 1, Sv. Križ pri Ljutomeru 1, Krško 3, Laško 1, Sv. Lenart v Slov. gor. — Dol. Lendava 3, Litija 3, Ljubljana 22, Ljutomer 2, Logatec 7, Sv. Lovrenc 2, Sv. Lovrenc na Pohorju — Lož — Lucé — Marenberg 2, Maribor 5, Maribor okolica — Sv. Martin na Pohorju — Metlika 1, Mokronog 3, Moravce — Moste 3, Motnik — Mozirje — Murska Sobota 2, Muta — Vuzenica — Negova — Sv. Pavel pri Preboldu — Novo mesto 5, Ormož 1, Petrovče — Pilštanj — Podčetrtek 1, Podgorje 1, Podsreda — Pragersko

Rok za „NAŠ ROD“ je podaljšan do 4. decembra. Na delo za naš mladinski list!

LISTEK.

† Milka Rajšp-Stadlerjeva.

Dne 7. t. m. nas je presunila pretresljiva vest o nenadni smrti naše ljube tovarišice ge. Milke Rajšp-Stadlerjeve, učiteljice v Kozjem. V ponedeljek je še poučevala, v četrtek pa so jo položili na mrtvaški oder kot žrtev neusmiljene davice.

Iz vzgledne rodbine Stadlerjeve se je rodila l. 1902. v Sv. Petru pod Sv. Gorami, maturirala je l. 1922., služila eno leto doma in 6 let v Kozjem. Pred dvema letoma jo je združil idealno srečni zakon z g. Zoranom Rajšpom, sinom našega uglednega tovariša, upok. ormoškega upravitelja g. Jos. Rajšpa. Zapustiti je morala edinega sinčka v nežni starosti osmih mesecev.

Ogromna množica tržanov, znancev in stanovskih tovarišev, ki se je zbrala k maši zadušnici je pričala o njeni priljubljenosti. Preden so jo dvignili na mrtvaški voz, da jo prepeljejo v rojstni kraj k večnemu počitku v rodbinski grobnici, ji je zapela šolska mladina z rosnimi očmi do globine srca segajočo, ganljivo pesemco v slovo. V imenu učiteljstva pa se je poslovil od nje tov. I. Hernauss s sledečimi besedami:

Tvoji tovariši se hočejo posloviti od Tebe, draga Milka. Pač nihče ni mislil, da se bomo na tak način poslovljali od Tebe.

Nepojmljivo za nas je zopet posegla usoda s kruto roko v našo sredino in izruvala mlado bitje, ki se je pravega življenja začelo pravkar šele zavedati.

Mirno in srečno se je razvijala njena življenska pot. Skromna, marljiva in zadovoljna v svojem poklicu si je izbrala moža, kateremu se je nagnilo njeno srce in pred nekaj meseci je doživela največjo srečo žene, srečo materinstva. Zapustiti je morala vse: poklic, mo-

ža, otročička. Najvišja sreča nosi v kali najhujšo boleost. Zapustiti ljubljene otroka v trenutku, ko mu je mamica še ves svet. Mi ne moremo pojmovati vso grozoto telesnih in duševnih muk in trpljenj, ki jih je morala pretrpeti uboga Milka, preden je zatisnila svoje ljubeče oči.

Bila je učiteljica; pičlih 7 let ji je bilo odmerjenih. Vsi, ki smo poznali njeno delo, vemo, kako pridno in vestno je opravljala svojo službo. Poklic ji je bil sveta dolžnost. Imeli smo večkrat priliko opazovati, da se je kljub hudi boleznim premagovala, samo da ne bi trpela šola. S svojo priprosto prijaznostjo si je pridobila na mah srca otrok in staršev, ki bi si ne mogli želeli vzornije vzgojiteljice svojih otrok.

Bila pa je tudi vnetja in zvesta članica učiteljskega društva. Kot dolgoletna tajnica je imela mnogo skrbi in posla z društvenimi zadevami. Težko nam bo pri srcu, kadar se bomo zopet sestali, a naše Milke ne bo več med nami.

In vi, otroci, kadar boste vstali v šoli k molitvi, spomnite se vaše blage učiteljice in njenih nauk. Sklenite pri sebi, živeti in se ravnavati tako, da bi tega lahko bila vesela ona, ki ne more biti več med nami.

In vi, starši, ki ste z njo izgubili najskrbnejšo vzgojiteljico, sklenite jo tudi vi iskreno v svoje molitve in jo postavite kot vzgled svojim otrokom.

Tako naj živi med vami njen spomin. Solzne oči se bodo ozirale in Te iskale, a skrbne žene, ljube mamice, drage hčerke in sestre ne bo več nazaj. Gleda na vas in vas čaka tam, kjer ni več zemeljskih bridkov. Spavaj v miru, draga Milka, nepozabljena od vseh, ki so Te poznali.

Mrtvaški voz, ves obložen z vencii in cvetjem je krenil proti Sv. Petru. Vsi, vsi smo ga spremljali še en kilometer daleč, potem pa smo se razšli tiho s potrtem srcem.

H. A.

IVAN ALBREHT:

„Odsevi“.

8^o, 57 str., cena 15 Din., Celje 1929, komisijska založba »Zvezne tiskarne« v Celju.

To je zbirka pesmi, ki bi jo morala imeti vsaka šola. Vem, ta in oni bo zamrmral: »Pesmi za učiteljsko knjižnico?« — In vendar je tako; zakaj v sedanji materialistični in senzualni dobi je dobro in potrebno — posebnost vsakega vzgojitelja — da se poglobi bi tu in tam sam vase in v tok življenja, ki drvi mimo njega, in ki ga hoče z vso silo potegniti v mlakučo materializma in senzualizma. Ali ni čudno, da imamo vedno in vedno na jeziku besedico »vzgoja«, pa vendar zmajujemo z glavjo ob misli na pesmi? — Da, čudno je to; in vendar, česar človek sam nima, tega tudi drugim dati ne more; zakaj prazna duša in prazno srce — sosebno to zadnje — sta puščava, kjer ne more rasti nobena plemenita rastlina iz vrst onih, ki jih štejemo med — čednosti. To je dobro vedel tudi eden izmed naših največjih narodovih vzgojiteljev, t. j. Ivan Cankar, ki pravi v svojih »Podobah iz sanj« nekako takole: »in ravno pesem ima tisto moč, ki odpre duši in srcu duri na iztežaje... Toda, koliko ljudem? — Neznatno število jih je!

In zakaj? — Pretežna večina nas gre skozi življenje, ne da bi znali gledati vanj, pa makar nam odmakne zapih še bolj na iztežaje, nego nam ga je v ti zbirki pesmi Ivan Albreht. Vem, ni prijetno gledati v ogledalo resničnega življenja in zaradi tega veruje le malokateri v sv. Šemiljo — življenje, ki gre mimo nas; zakaj vsak vidi v življenju le sebe samega; in zaradi tega bodo ljudje klali najboljše ljudi še dolgo in ne bo še kmalu k nam po pesniku prorokovanega časa o paradizu; in do paradiza bomo prišli le tedaj, če se bomo znali poglobiti v življe-

nje tako, kot se zna Ivan Albreht; in ob ti poglobitvi ni čudež, če dojde do misli — da človeka nikar.

Cenim to pesem nad Simon Gregorčičevo; zakaj ta jo je zajel iz lastne nesreče, a Ivan Albreht jo je zajel iz nesreče milijonov ljudi.

In kaj je v našem življenju — sosebno v današnji materialistični in senzualni dobi — ljubezen? — To vam pove Ivan Albreht prav lepo v svojem ciklu »Mimogrede«.

Ivan Albrehtov »Križev pot«, je ciklus, ki mu ga ni izlepa para; zakaj, komur ob III. in IV. postaji ne zadrtita duša in srce — ni človek; menim v pravem pomenu besede. In zadnja postaja? — Ne, to mora brati vsak sam.

»Vagabundova protina...« zopet krasni odlomki, ki vodijo človeka skozi življenje polno solca in polno teme. Toda, kaj je tema za človeka, ki more od koncu koncev reči:

»Vse rad trpim — Vendar nikoli še mrtvemu ne dale bi miru mi tvoje boli.«

Menim, da pravi prerok ne more mirovati do konca svojih dni. Naprej!... Seveda, kolovratiti po svetu (kot pravimo) s treburhom za kruhom, pa ni prijetno; sosebno za inteligenta ne; in vsaj en izvod od vsake zbirke pesmi (ne samo Ivan Albrehtove) ni nemogoče za vsako šolo in za vsakega učitelja in učiteljico v »Dravski banovini«. In kaj bi imeli od tega? — Zadel bi dve muhi z enim samim udarcem; naši pesniki in pisatelji bi delali z veseljem in naše vzgojno obzorje bi se ob takih delih — sosebno kar se tiče srca — razširilo bolj, nego pa se more ob sami (po drugih požvečeni) pedagoški hrani. Ali, samo ono iz življenja zajeto, more roditi novo življenje; in v tem tiči vrednost in pomen dobrih literarnih del za vsakega učitelja-vzgojitelja.

Janko Polak.